

गजेंद्र मोक्ष स्तोत्र (Gajendra Moksham Stotram)

गजेन्द्र मोक्ष स्तोत्र

श्री शुक उवाच –

एवं व्यवसितो बुद्ध्या समाधाय मनो हृदि ।
जजाप परमं जाप्यं प्राग्जन्मन्यनुशिक्षितम् ॥१॥

गजेन्द्र उवाच –

ॐ नमो भगवते तस्मै यत एतच्चिदात्मकम् ।
पुरुषायादिबीजाय परेशायाभिधीमहि ॥२॥

यस्मिन्निदं यतश्चेदं येनेदं य इदं स्वयं ।
योस्मात्परस्माच्च परस्तं प्रपद्ये स्वयम्भुवम् ॥३॥

यः स्वात्मनीदं निजमाययार्पितं
क्वचिद्विभातं क्व च तत्तिरोहितम् ।
अविद्धदृक् साक्ष्युभयं तदीक्षते
स आत्म मूलोऽवत् मां परात्परः ॥४॥

कालेन पंचत्वमितेषु कृत्स्नशो
लोकेषु पालेषु च सर्व हेतुषु ।
तमस्तदाऽऽसीद गहनं गभीरं
यस्तस्य पारेऽभिविराजते विभुः ॥५॥

न यस्य देवा ऋषयः पदं विदु-
र्जन्तुः पुनः कोऽर्हति गन्तुमीरितुम् ।
यथा नटस्याकृतिभिर्विचेष्टतो
दुरत्ययानुक्रमणः स मावतु ॥६॥

दिदृक्ष्वो यस्य पदं सुमंगलम्
विमुक्त संग्गा मुनयः सुसाधवः ।

चरन्त्यलोकव्रतमव्रणं वने
भूतात्मभूता सुहृदः स मे गतिः ॥७॥

न विद्यते यस्य न जन्म कर्म वा
न नाम रूपे गुणदोष एव वा ।
तथापि लोकाप्ययसम्भवाय यः
स्वमायया तान्यनुकालमृच्छति ॥८॥

तस्मै नमः परेशाय ब्रह्मणेऽनन्तशक्तये ।
अरूपायोरुरूपाय नम आश्चर्य कर्मणे ॥९॥

नम आत्म प्रदीपाय साक्षिणे परमात्मने ।
नमो गिरां विदूराय मनसश्चेतसामपि ॥१०॥

सत्त्वेन प्रतिलभ्याय नैष्कर्म्येण विपश्चिता ।
नमः कैवल्यनाथाय निर्वाणसुखसंविदे ॥११॥

नमः शान्ताय घोराय मूढाय गुण धर्मिणे ।
निर्विशेषाय साम्याय नमो ज्ञानघनाय च ॥१२॥

क्षेत्रज्ञाय नमस्तुभ्यं सर्वाध्यक्षाय साक्षिणे ।
पुरुषायात्ममूलाय मूलप्रकृतये नमः ॥१३॥

सर्वेन्द्रियगुणद्रष्ट्रे सर्वप्रत्ययहेतवे ।
असताच्छाययोक्ताय सदाभासाय ते नमः ॥१४॥

नमो नमस्तेऽखिल कारणाय
निष्कारणायाद्भुत कारणाय ।
सर्वागमान्मायमहार्णवाय
नमोपवर्गाय परायणाय ॥१५॥

गुणारणिच्छन्न चिदूष्मपाय
तत्क्षोभविस्फूर्जित मानसाय ।

नैष्कर्म्यभावेन विवर्जितागम-
स्वयंप्रकाशाय नमस्करोमि ॥१६॥

मादृक्प्रपन्नपशुपाशविमोक्षणाय
मुक्ताय भूरिकरुणाय नमोऽलयाय ।
स्वांशेन सर्वतनुभृन्मनसि प्रतीत-
प्रत्यगृष्टे भगवते बृहते नमस्ते ॥१७॥

आत्मात्मजाप्तगृहवित्तजनेषु सक्तै-
र्दुष्प्रापणाय गुणसंगविवर्जिताय ।
मुक्तात्मभिः स्वहृदये परिभाविताय
ज्ञानात्मने भगवते नम ईश्वराय ॥१८॥

यं धर्मकामार्थविमुक्तिकामा
भजन्त इष्टां गतिमाप्नुवन्ति ।
किं त्वाशिषो रात्यपि देहमव्ययं
करोतु मेऽदभ्रदयो विमोक्षणम् ॥१९॥

एकान्तिनो यस्य न कंचनार्थ
वांछन्ति ये वै भगवत्प्रपन्नाः ।
अत्यद्भुतं तच्चरितं सुमंगलं
गायन्त आनन्द समुद्रमग्नाः ॥२०॥

तमक्षरं ब्रह्म परं परेश-
मव्यक्तमाध्यात्मिकयोगगम्यम् ।
अतीन्द्रियं सूक्ष्ममिवातिदूर-
मनन्तमाद्यं परिपूर्णमीडे ॥२१॥

यस्य ब्रह्मादयो देवा वेदा लोकाश्चराचराः ।
नामरूपविभेदेन फलव्या च कलया कृताः ॥२२॥

यथार्चिषोऽग्नेः सवितुर्गभस्तयो
निर्यान्ति संयान्त्यसकृत् स्वरोचिषः ।

तथा यतोऽयं गुणसंप्रवाहो
बुद्धिर्मनः खानि शरीरसर्गाः ॥२३॥

स वै न देवासुरमर्त्यतिर्यग
न स्त्री न षण्डो न पुमान् न जन्तुः ।
नायं गुणः कर्म न सन्न चासन
निषेधशेषो जयतादशेषः ॥२४॥

जिजीविषे नाहमिहामुया कि-
मन्तर्बहिश्चावृतयेभ्योन्या ।
इच्छामि कालेन न यस्य विप्लव-
स्तस्यात्मलोकावरणस्य मोक्षम् ॥२५॥

सोऽहं विश्वसृजं विश्वमविश्वं विश्ववेदसम् ।
विश्वात्मानमजं ब्रह्म प्रणतोऽस्मि परं पदम् ॥२६॥

योगरन्ध्रित कर्माणो हृदि योगविभाविते ।
योगिनो यं प्रपश्यन्ति योगेशं तं नतोऽस्म्यहम् ॥२७॥

नमो नमस्तुभ्यमसह्यवेग-
शक्तित्रयायाखिलधीगुणाय ।
प्रपन्नपालाय दुरन्तशक्तये
कदिन्द्रियाणामनवाप्यवर्त्मने ॥२८॥

नायं वेद स्वमात्मानं यच्छक्त्याहंधिया हतम् ।
तं दुरत्ययमाहात्म्यं भगवन्तमितोऽस्म्यहम् ॥२९॥

श्री शुकदेव उवाच –
एवं गजेन्द्रमुपवर्णितनिर्विशेषं
ब्रह्मादयो विविधलिंगभिदाभिमानाः ।
नैते यदोपससृपुर्निखिलात्मकत्वात्
तत्राखिलामरमयो हरिराविरासीत् ॥३०॥

तं तद्वदार्त्तमुपलभ्य जगन्निवासः
स्तोत्रं निशम्य दिविजैः सह संस्तुवद्भिः ।
छन्दोमयेन गरुडेन समुह्यमान –
श्चक्रायुधोऽभ्यगमदाशु यतो गजेन्द्रः ॥३१॥

सोऽन्तस्सरस्युरुबलेन गृहीत आर्त्तो
दृष्ट्वा गरुत्मति हरिम् ख उपात्तचक्रम ।
उत्क्षिप्य साम्बुजकरं गिरमाह कृच्छा –
नारायणाखिलगुरो भगवन्नमस्ते ॥३२॥

तं वीक्ष्य पीडितमजः सहसावतीर्य
सग्राहमाशु सरसः कृपयोज्जहार ।
ग्राहाद् विपाटितमुखादरिणा गजेन्द्रं
सम्पश्यतां हरिरमूमुच दुस्त्रियाणाम् ॥३३॥

Gajendra Moksham Stotram

Shree Shuk uvaach –

evan vyavasito buddhiya samaadhaay mano hrdis
jajap paraman japyan praagjanmanyaaanushikshitam ||1||

Gajendr uvaach –

oon namo bhagavate tasmai yat etachchidaatmyam ||
purushayaadibeejaay pareshayaabhidhimahi ||2||

yasminnidan yatshchedan yenedan ya idan svayan ||
yosmaatparasamaachch prastan prapadye svayambhuvam ||3||

yah svaatmanidan nijamaayaarpitan
kvachidvibhaatan kv ch tattirohitam ||
avidyaadrk lakshanubhayan tadikshate
sa aatma moolosvat maan parataparah ||4||

kaalen panchatvamiteshu krtasnasho
lokeshu paleshu ch sarv kaayashu ||
tamastadaaseed gahanan gabheeran
yastasy paaresabhiviraajate vibhuh ||5||

na yasy deva rshayah padan vidu-
rajanantuh punahpraapti kosherahati gantumiritum ||
yatha natasyaakrtibhirvicheshtato

dooratyaanukramanah sa maavatu ||6||

didrkshavo yasy padan samungalam
vimukt sanga manushyah susaadhavah ||
charantyalokavratamavaranan vane
bhootaatmabhoot suhrdah sa me gatih ||7||

na vidyate yasy na janm karm va
na naam roope gunadosh ev va ||
tathaapi lokaapyasmaabhavaay yah
svamaaya taanyanukaalamrchchhati ||8||

tasmai namah pareshaay brahmanesantashaktaye ||
aroopayoruroopaay nam chamatkaar karmane ||jay||

nam aatm pradeepaay saakshine paramaatmane ||
namo giran viduraay manashchetasaamapi ||10||

sattven pratilaabhyaay naishkarmayen vipashchita ||
namah kaivalyanaathaay nirvaanasukhasanvide || ||

namah shaantaay ghoraay moodhaay gun dharminе ||
nirvisheshaay saamyai namo gyaanaghnaay ch ||12||

gyaanaay namastubhyan sarvaadhyakshaay kshetre ||
purushaayaatmamoolaay moolaprakrtaye namah ||5||

sarvendriyagunadrashtre sarvapratyayahetave ||
asatachchayayoktaay sadaabhaasay te namah 14 ||

namoskhil namaste kaaranaay
nishkaranayaadbhut kaaranaay ||
sarvaagamanamayamahaarnaay

namopavargaay paraayanaay ||15||

gunaarichchhann chidushmapaay
tatkshobhavisphoorjit manasaay ||
naishkarmyabhaaven vivarjitaagam-
svayamprakaashaay namaskaaromi ||16||

maadrkaprapannapashupaashavimokshanaay
muktaay bhoorikurnaay namoshalaay ||
svaanshen sarvatanubhrnmansi spasht-
pratyagdrshe bhagavate brhate namaste ||17||

aatmaatmajaaptagrhavittajaneshu saktai-
rudushpraapanaay gunasangavivarjitaay ||
muktaatmabhih svahrdaye paribhaavitay
gyaanaatmane bhagavate naam eeshvaraay ||18||

yan dharmakaamaarthavimuktikaama
bhajanat ishtaan gatimaapnuvanti ||
kin tvashisho ratyaapi dehamavyayan
karotu mesadbhradayo vimokshanam ||19||

ekaantino yasy na kanchanaarth
vanchanti ye vai bhagavatprapannah ||
atyadbhutan tachchharitan samungalan
gaayant samudr aanandamagnaah ||20||

tamaaksharan brahm paran paresh-
mavyaktamaadhyaatmikayogagamya ||
atiindriyan sookshmamivaatidoor-
manantamaadyan uttamameede ||21||

yasy brahmaadayo deva veda lokashcharaacharah ||
naamaroopavibheden phalgvyah ch kalyaan krtah ||22||

yathaarchishosagneh saviturgbhastayo
niryaanti sanyantyasakrt svarochish: ll
tatha yatosyaan gunasampravaaho
buddhirmanah khaani shareerasargah ll3 ll

sa vai na devaasuramartyatiryang
na stree na shando na pumaan na jantuh ll
nayan gunah karm na sann chaasan
nishedhashesho jayataadasheshah ll24 ll

jijeevishe nahamihaamuya ki-
mantarbahishchaavrtayebhyonya ll
ichchhaami kaalen na yasy viplav-
stasyaatmalokaavarany moksham ll25 ll

soshan vishvasrjan vishvamavishvan vishvavedasam ll
vishvaatmaanamajan brahm praanatosmi paran padam ll26 ll

yogaraandhit karmano hrdis yogavibhaavite ll
yogino yan prapashyanti yogan tan natossmiyaham ll27 ll

namo namastubhyamasahyaveg-
shaktitrayaakhiladhigunaay ll
prapannapaalaya doorantashaktaye
kaadindriyaanaamanavaapyavartmane ll28 ll

nayan ved svamaatmaanayan yachchhaktyaahandhiya hatam ll
tan dooratyamaahaatmyan bhagavantamitosmiyaham ll29 ll

shree shukadev uvaach –
evan gajendramupavarnitanirvisheshan
brahmaadayo vividhalingabhidaabhimaanah ll
naite yadopaassurnikhilaatmakatvaat

tatraakhilaaraamayo hariraavaseet ||30||

tan tadvadarttamupalaabhy jagannivaasah
stotran nishmy divyah sah sanstuvadbhih ||
chhandomayen garuden samuhyamaan –
shchakrayudhosabhyagamadaashu yato gajendrah ||31||

sosantassarasyurubalen grheet aartato
drshtva garutamati harim kh upattachakram ||
utkshepy sambujakaran giramah krchchha –
naaraayanaakhilaguro bhagavaanmaste ||32||

tan veekshy peeditamajah sahasaavatiry
sagrahamaashu sarasah krpaayojjahaar ||
graahad vipatimukhaadrina gajendran
sampashyataan harirmumuch dustriyaanaam ||33||

गजेन्द्र मोक्ष स्तोत्र

(हिंदीरूप)

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।
गज और ग्राह लड़त जल भीतर, लड़त-लड़त गज हार्यो।
जौ भर सूंड ही जल ऊपर तब हरिनाम पुकार्यो।।

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।
शबरी के बेर सुदामा के तन्दुल रुचि-रुचि-भोग लगायो।
दुर्योधन की मेवा त्यागी साग विदुर घर खायो।।

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।
पैठ पाताल काली नाग नाथ्यो, फन पर नृत्य करायो।
गिरि गोवर्द्धन कर पर धार्यो नंद का लाल कहायो।।

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।
असुर बकासुर मार्यो दावानल पान करायो।
खम्भ फाड़ हिरनाकुश मार्यो नरसिंह नाम धरायो।।

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।
अजामिल गज गणिका तारी द्रोपदी चीर बढ़ायो।
पय पान करत पूतना मारी कुब्जा रूप बनायो।।

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।

कौरव पाण्डव युद्ध रचायो कौरव मार हटायो।
दुर्योधन का मन घटायो मोहि भरोसा आयो ॥

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।
सब सखियां मिल बन्धन बान्धियो रेशम गांठ बंधायो।
छूटे नाहिं राधा का संग, कैसे गोवर्धन उठायो ॥

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।
योगी जाको ध्यान धरत हैं ध्यान से भजि आयो।
सूर श्याम तुम्हरे मिलन को यशुदा धेनु चरायो ॥

नाथ कैसे गज को फन्द छुड़ाओ, यह आचरण माहि आओ।

